

Συγγραφείς:

Θεόδωρος Σταματίου
Οικονομολόγος
tstamatiou@eurobank.gr

Μαρία Πρανδέκα
Οικονομικός Αναλυτής
mprandeka@eurobank.gr

ΡΗΤΡΑ ΜΗ ΕΥΘΥΝΗΣ

Το έντυπο αυτό εκδόθηκε από την Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E. ("Eurobank") και δεν επιτρέπεται να αναπαραχθεί κατά οποιονδήποτε τρόπο από τα πρόσωπα στα οποία αποστέλλεται ή να δοθεί σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο. Το έντυπο αυτό δεν αποτελεί προσφορά αγοράς ή πώλησης ούτε πρόσκληση για υποβολή προσφορών αγοράς ή πώλησης των κινητών αξιών που αναφέρονται σε αυτό. Η Eurobank και άλλοι που συνδέονται με αυτήν ενδέχεται να έχουν συμμετοχές και ενδέχεται να πραγματοποιούν συναλλαγές σε κινητές αξίες εταιρειών που αναφέρονται στο παρόν, καθώς επίσης ενδέχεται να παρέχουν ή να επιδιώκουν να παράσχουν υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής στις εταιρείες αυτές. Οι επενδύσεις που αναλύονται στο έντυπο αυτό μπορεί να είναι ακατάλληλες για επενδυτές με κριτήρια τους συγκεκριμένους επενδυτικούς στόχους τους και την οικονομική κατάσταση τους. Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έχουν αποκλειστικά ενημερωτικό σκοπό και προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από την Eurobank. Οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν ενδέχεται να μη συμπίπτουν με αυτές οποιουδήποτε μέλους της Eurobank. Καμία δήλωση ή διαβεβαίωση (ρητή ή σιωπηρή) δεν δίδεται όσον αφορά την ακρίβεια, πληρότητα, ορθότητα ή χρονική καταλληλότητα των πληροφοριών ή απόψεων που περιέχονται στο παρόν, οι οποίες μπορούν να αλλάξουν χωρίς προειδοποίηση. Καμία απολύτως ευθύνη, οπωσδήποτε και αν γεννάται, δεν αναλαμβάνεται από την Eurobank ή από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ή τα στελέχη της ή τους υπαλλήλους της όσον αφορά το περιεχόμενο του παρόντος.

Άρθρα, μελέτες, σχόλια κ.λπ. εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις του συντάκτη τους. Ανυπόγραφα σημειώματα θεωρούνται της συντάξεως. Άρθρα, μελέτες, σχόλια κ.λπ. που υπογράφονται από μέλη της συντακτικής επιτροπής, εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις του γράφοντα.

Ενίσχυση του ανταγωνισμού για να μην ακυρωθούν στην πράξη οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας

- Οι βασικοί άξονες της κυβερνητικής πολιτικής για την επόμενη περίοδο περιλαμβάνουν:
 - ❖ Την προώθηση του νομοσχεδίου για την εξάλειψη των περιορισμών στον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, περιορίζονται σημαντικά οι πιθανότητες εισόδου νέων επιχειρήσεων στην αγορά και προσφοράς νέων θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα.
 - ❖ Την εξασφάλιση μιας βιώσιμης συμφωνίας για τη διατηρησιμότητα των πρωτογενών πλεονασμάτων μετά το 2013 χωρίς να υποθηκεύονται οι αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας.
 - ❖ Την επίτευξη μιας λύσης μέσα στο 1^ο εξάμηνο του 2014 για τα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους είτε στο πλαίσιο ενός 3^{ου} Προγράμματος Σταθεροποίησης είτε μέσα στα πλαίσια επιτήρησης που θέτει η νέα δομή της Ευρωζώνης.
- Απαιτούνται φορολογικά έσοδα τουλάχιστον €0,5 δισ. και αποφυγή εκπλήξεων στις δαπάνες για την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 0,4% του ΑΕΠ για το σύνολο του 2013
- Πλεόνασμα €1,5 δισ. στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών για το ενδεκάμηνο του 2013 εξαιτίας της μεγάλης μείωσης του εμπορικού ελλείμματος και της αύξησης των πλεονασμάτων των ισοζυγίων τρεχουσών μεταβιβάσεων και υπηρεσιών.

Πηγή: Bloomberg

Οι βασικοί άξονες της κυβερνητικής πολιτικής περιλαμβάνουν την επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων με έμφαση στην ενίσχυση του ανταγωνισμού και στη διατηρησιμότητα των πρωτογενών πλεονασμάτων

Διανύουμε ήδη την τελευταία εβδομάδα του Ιανουαρίου 2014 χωρίς να έχει διαφανεί στον ορίζοντα συμφωνία για τα ανοιχτά θέματα της τρέχουσας αξιολόγησης που θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί ήδη από τον Δεκέμβριο 2013 σύμφωνα με το 2^ο Πρόγραμμα Σταθεροποίησης της Ελληνικής Οικονομίας (2ΠΣΕΟ). Η επόμενη κρίσιμη ημερομηνία για την ολοκλήρωση της τρέχουσας αξιολόγησης είναι η 17^η Φεβρουαρίου 2014 (Eurogroup).

Η δυστοκία στην επίτευξη συμφωνίας (ή ακόμη και στην προοπτική συμφωνίας) για το δημοσιονομικό κενό του 2014, η μη-ολοκλήρωση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που συμπεριλαμβάνονταν στα προαπαιτούμενα για την αξιολόγηση του Δεκεμβρίου 2013 και η ολοένα εντεινόμενη εκλογολογία των τελευταίων εβδομάδων αυξάνουν την αβεβαιότητα για τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Η αύξηση της αβεβαιότητας αντικατοπτρίζεται τόσο στην αύξηση του κινδύνου της ελληνικής οικονομίας όπως αυτός μετράται από το περιθώριο (spread) μεταξύ των ελληνικών δεκαετών ομολόγων και των αντίστοιχων γερμανικών τίτλων όσο και στην πτώση του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών.¹ Την 28^η Ιανουαρίου 2014 το περιθώριο των ομολόγων ήταν στις 685,6 μβ αυξημένο κατά 106 μβ σε σχέση με το ελάχιστο σημείο του περιθωρίου στις 9 Ιανουαρίου 2014 και 58,0 μβ σε εβδομαδιαία βάση. Επισημαίνουμε εδώ ότι στο πρώτο τεύχος του 2014 θεωρούσαμε ότι με δεδομένη την υπευθυνότητα των εμπλεκόμενων στη διαπραγμάτευση θα εξακολουθήσει να μειώνεται ο κίνδυνος της ελληνικής οικονομίας. Τότε σημειώσαμε ότι η ελληνική οικονομία βρισκόταν «στην αρχή του τέλους της κρίσης». Αντίθετα, ο διάλογος των τελευταίων ημερών δείχνει πως μεγάλο μέρος των συμμετεχόντων νομίζει ότι βρίσκεται στο τέλος της κρίσης. Το τέλος της κρίσης απέχει πολλά χρόνια ακόμη. Με δεδομένη την επαλήθευση των προβλέψεων για θετικό ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας το 2014 θα χρειαστούν τουλάχιστον 8 χρόνια² από την έναρξη της κρίσης ώστε να

¹ Βλέπε και το σχετικό διάγραμμα στις Βασικές Στατιστικές Εξελίξεις παρακάτω.

² Σε μια πρόσφατη μελέτη τους οι Reinhart & Rogoff (2013)² σημειώνουν ότι οι περιφερειακές οικονομίες της ευρωζώνης (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) θα χρειαστούν τουλάχιστον 8 χρόνια μετά την έναρξη της κρίσης για να επανακτήσουν το κατά κεφαλήν εισόδημα που απώλεσαν εξαιτίας της κρίσης. Μόνο οι ΗΠΑ και η Γερμανία έχουν καταφέρει να φτάσουν το επίπεδο του πραγματικού εισοδήματος που είχαν την περίοδο 2007-2008. Η μελέτη έχει βασιστεί στις υπάρχουσες προβλέψεις του ΔΝΤ για τον ρυθμό ανάπτυξης των συγκεκριμένων χωρών. Υπέρβαση των συγκεκριμένων ρυθμών θα συντομώσει τον χρόνο που απαιτείται για την επαναφορά του εισοδήματος στα προ-κρίσης επίπεδα του. Από την άλλη πλευρά, υστέρηση έναντι των προβλέψεων του ΔΝΤ θα αυξήσει τον χρόνο που χρειάζεται για να φτάσει στα προ-κρίσης επίπεδα το πραγματικό

εισόδημα. Για την μελέτη των Reinhart & Rogoff (2013) βλέπε: http://www.aeaweb.org/aea/2014conference/program/preliminary.php?search_string=taylor&search_type=last_name&association=&jel_class=&arch=Search

Παραβλέπουμε λοιπόν την εκλογολογία των τελευταίων ημερών, τις συζητήσεις περί επαχθούς και απεχθούς χρέους κτλ και καταγράφουμε τους βασικούς άξονες της κυβερνητικής πολιτικής για την επόμενη περίοδο:

1. **Η προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.** Δε θα σταθούμε ιδιαίτερα σε θέματα όπως το νέο κύμα της διαθεσιμότητας, την απελευθέρωση των εμπορικών μισθώσεων, τις ιδιωτικοποιήσεις και την ελαστικοποίηση του ορίου των απολύσεων. Το ενδιαφέρον μας στην παρούσα φάση θα επικεντρωθεί στην προώθηση του Υπουργείου Ανάπτυξης που θα εξαλείψει σειρά από περιορισμούς στον ανταγωνισμό σύμφωνα με την πρόσφατη σχετική έκθεση του ΟΟΣΑ. Ήδη έχουν αρχίσει να καταγράφονται οι πρώτες αντιδράσεις τόσο στο εσωτερικό της κυβέρνησης συνεργασίας όσο και εκτός αυτής όσον αφορά συγκεκριμένες ρυθμίσεις (π.χ. αύξηση της περιόδου ζωής (ημερών) του φρέσκου γάλακτος, πώληση μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων εκτός φαρμακείων κτλ). Η σχετική έκθεση του ΟΟΣΑ διακρίνει μια σειρά από παρεμβάσεις που αν ολοκληρωθούν θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ένα όφελος περίπου €5,21 δισ. ή 2,8% του ΑΕΠ του 2013. Το όφελος από τις παρεμβάσεις είναι εκεί. Η καθυστέρηση υλοποίησης τους οφείλεται κυρίως στο αναμενόμενο κόστος πραγματοποίησής τους (οικονομικό και πολιτικό) εξαιτίας της απώλειας εισοδήματος σε συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι η ανεργία βρίσκεται στο 27,4% (στοιχεία Σεπτεμβρίου 2013) και ότι η ένταση του ανταγωνισμού στην αγορά μπορεί να αποτελέσει τον μόνο τρόπο για την προσέλκυση νέων επιχειρήσεων με νέες και πιο αποτελεσματικές διαδικασίες παραγωγής. Η προσκόλληση σε πρακτικές οργάνωσης της αγοράς και τιμολόγησης περασμένων δεκαετιών ή και του περασμένου αιώνα.³ δεν αποτελούν βέλτιστες στρατηγικές για την έξοδο από την κρίση. Θεωρούμε ότι η κυβέρνηση είναι αναγκαίο να προχωρήσει στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης νομοθετικής παρέμβασης αφού μεσοπρόθεσμα με αυτό τον τρόπο θα ενισχυθεί τόσο ο ανταγωνισμός όσο και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ας μην ξεχνάμε ότι από το 2009 και μετά έχουν

εισόδημα. Για την μελέτη των Reinhart & Rogoff (2013) βλέπε: http://www.aeaweb.org/aea/2014conference/program/preliminary.php?search_string=taylor&search_type=last_name&association=&jel_class=&arch=Search

³ Σύμφωνα με την Έκθεση του ΟΟΣΑ η νομοθεσία που καθορίζει τον τρόπο διατήρησης του γάλακτος έρχεται από το 1914 και αντικατοπτρίζει τις παραγωγικές δυνατότητες και την πρόοδο της επιστήμης εκείνης της εποχής. Πολλά έχουν αλλάξει από τότε.

πραγματοποιηθεί σημαντικά βήματα –με αντίστοιχο κόστος εν μέσω κρίσης – ελαστικοποίησης της αγοράς εργασίας ώστε μετά την κρίση οι ρυθμοί αύξησης της απασχόλησης να είναι εντονότεροι από ότι στο παρελθόν. Χωρίς όμως την απαραίτητη προσφορά θέσεων εργασίας είναι πιθανό όλα αυτά τα μέτρα να μην έχουν το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Η ενίσχυση του ανταγωνισμού εξασφαλίζει την δημιουργία χώρου για την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά και την αύξηση τη απασχόλησης⁴.

2. **Η συμφωνία για το δημοσιονομικό κενό του 2014.** Η κυβέρνηση με βάση την πορεία των εσόδων του 2013 (βλέπε παρακάτω) και τις προβλέψεις για το 2014 θεωρεί πως το πρόβλημα του δημοσιονομικού κενού του 2014 είναι αντιμετωπίσιμο. Παρ' όλ' αυτά, η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας να κρίνει αντισυνταγματικές τις αναδρομικές περικοπές στους μισθούς και τις συντάξεις του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας επιβαρύνει με τουλάχιστον €0,5 δισ. το δημοσιονομικό κενό που θα πρέπει να καλυφθεί μέσα στο 2014 ώστε να επιτευχθεί ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα 1,5% του ΑΕΠ στο τέλος της χρονιάς ενώ η κυβέρνηση σύμφωνα με τη σχετική νομοθετική ρύθμιση του τέλους του 2012 σκοπεύει να χρησιμοποιήσει το 70% του πλεονάσματος του 2013 για την ενίσχυση του εισοδήματος κοινωνικών ομάδων με χαμηλό εισόδημα. Η παραπάνω εξέλιξη όμως μπορεί να ακυρωθεί στην πράξη αν η κυβέρνηση αναγκαστεί να καταφύγει σε ισοδύναμα φορολογικά μέτρα για να καλύψει το κενό του 2014. Τα τελευταία με τη σειρά τους θα ασκήσουν πίεση στο διαθέσιμο εισόδημα και στην κατανάλωση και συνεπώς και στις αναπτυξιακές προοπτικές για τη συγκεκριμένη χρονιά⁵.
3. **Η διατηρησιμότητα του πρωτογενούς πλεονάσματος για τα επόμενα χρόνια.** Η αναμενόμενη επίτευξη του πρωτογενούς πλεονάσματος για το 2013 – ένα χρόνο νωρίτερα από ότι προέβλεπε αρχικά το πρόγραμμα – είναι σημαντική επιτυχία. Δεν αρκεί όμως. Απαιτείται η διατηρησιμότητα των πλεονασμάτων και για τα επόμενα χρόνια.⁶ Ακόμη και αν μειωθούν οι στόχοι για το πρωτογενές

πλεόνασμα ως αποτέλεσμα μιας νέας διαπραγμάτευσης η ανάγκη για εξορθολογισμό της δημόσιας δαπάνης θα εξακολουθήσει να είναι πρωταρχικής σημασίας. Απαιτούνται συνεπώς δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση. Παράλληλα, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής και η περαιτέρω βελτίωση του συστήματος εισπράξης των εσόδων της Κεντρικής και της Γενικής Κυβέρνησης και ελέγχου και καταγραφής των σχετικών δαπανών θα παραμείνουν στο κέντρο του ενδιαφέροντος και για τα επόμενα χρόνια.

4. **Η εξασφάλιση μιας βιώσιμης λύσης για το χρέος.** Έχουμε γράψει και στο παρελθόν ότι θεωρούμε ως πιο πιθανή μια λύση που θα περιλαμβάνει έμμεσο κούρεμα του χρέους (μείωση επιτοκίων και επέκταση περιόδου αποπληρωμής) και όχι άμεσο. Σύμφωνα με την μέχρι τώρα πληροφόρηση μια οριστική συμφωνία για το ζήτημα αναμένεται για μετά τις ευρωεκλογές ενώ ένα προσχέδιο είναι πιθανό να γίνει γνωστό νωρίτερα. Την τελευταία εβδομάδα όμως έχει αρχίσει να συγκεντρώνει σημαντικές πιθανότητες το ενδεχόμενο της λύσης του χρέους να μην περιοριστεί μόνο στην ελάφρυνση αλλά να περιλαμβάνει και νέα δανειακή βοήθεια στα πλαίσια ενός 3^{ου} Προγράμματος Σταθεροποίησης της Ελληνικής Οικονομίας ή ενός παρεμφερούς σχεδίου. Με δεδομένες τις καθυστερήσεις στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων δε θεωρούμε ένα τέτοιο ενδεχόμενο ως αρνητικό. Ακόμη όμως και να μην συμβεί κάτι τέτοιο επισημαίνουμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωζώνη του 2014 είναι πολύ διαφορετική από εκείνη του 2009. Παρά τα προβλήματα έχει ήδη δημιουργηθεί μια σειρά από μηχανισμούς δημοσιονομικής και οικονομικής επιτήρησης που δε θα επιτρέψουν παρεκκλίσεις από την εφαρμογή των Μεσοπρόθεσμων Προγραμμάτων Δημοσιονομικής Στρατηγικής⁷. Το κρίσιμο στοιχείο όμως όσον αφορά το θέμα της διαπραγμάτευσης για την ελάφρυνση του χρέους είναι για άλλη μια φορά ο χρόνος. Παράταση των διαπραγματεύσεων αυξάνει την αβεβαιότητα (υπάρχει και ο κίνδυνος εκλογών το 2015 με αφορμή την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας) και επιβαρύνει τις αναπτυξιακές προοπτικές για το τρέχον έτος.

⁴ Για τα σχετικά επιχειρήματα που υποστηρίζουν ότι η αύξηση του ανταγωνισμού αυξάνει την είσοδο νέων επιχειρήσεων στους διάφορους κλάδους της οικονομίας βλέπε στο πρώτο μέρος της έκθεσης του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα: <http://www.oecd.org/competition/greece-competition-review-2013.htm>

⁵ Η ιδιωτική κατανάλωση ως ποσοστό του ΑΕΠ ανερχόταν στο 73,7% το 2012 και στο 72,1% το 2013. Αναμένεται στο 70,61% το 2014 ώστε με βάση τις υπόλοιπες παραδοχές για δημόσια κατανάλωση, επενδύσεις, εισαγωγές και εξαγωγές να επιτευχθεί ο στόχος για ρυθμό αύξησης 0,6% του ΑΕΠ το 2014. Πίεση στο διαθέσιμο εισόδημα με δεδομένες τις υπόλοιπες παραδοχές θα οδηγήσει σε πίεση στην κατανάλωση και συνεπώς σε πίεση στον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ.

⁶ Υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με το 2ΠΣΕΟ το πρωτογενές πλεόνασμα αναμένεται στο 1,5%, 3,0% και 4,5% του ΑΕΠ για το 2014, 2015 και 2016 αντίστοιχα ενώ αναμένεται στο 4,1% του ΑΕΠ για την περίοδο μετά το 2016.

5. **Ο προσδιορισμός του χρηματοδοτικού κενού για την περίοδο 2014-16.** Η ολοκλήρωση της διαπραγμάτευσης για το δημοσιονομικό κενό του 2014 θα επιτρέψει τον καλύτερο προσδιορισμό του χρηματοδοτικού κενού της συγκεκριμένης χρονιάς και επίσης και τον προσδιορισμό των αντίστοιχων κενών για το 2015 και το 2016. Παράλληλα, θα επιτρέψει την κατάρτιση και ψήφιση του Μεσοπρόθεσμου προγράμματος Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2014-17⁸. Στο

⁷ Βλέπε και τη σχετική έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής.

⁸ Πρόσφατη έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής σημειώνει ότι η καταληκτική ημερομηνία για την ψήφιση του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Πολιτικής είναι το τέλος Απριλίου 2014.

τελευταίο δεν αναμένουμε να προσδιοριστεί επακριβώς ο τρόπος κάλυψης του χρηματοδοτικού κενού της περιόδου 2015-16. Επίσης θεωρούμε ότι μια έξοδος στις αγορές (το 2^ο εξάμηνο του 2014 σύμφωνα με την κυβέρνηση) μπορεί να καλύψει μέρος μόνο του χρηματοδοτικού κενού μόνο με δεδομένο ότι θα έχουν ολοκληρωθεί οι διαπραγματεύσεις για την ελάφρυνση του χρέους και την επιτάχυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Βασικός σκοπός μιας τέτοιας κίνησης θα είναι να τονώσει την εμπιστοσύνη της αγοράς στην ελληνική προσπάθεια υπέρβασης της κρίσης. Μια συνολική λύση αναμένουμε μετά τον προσδιορισμό των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους.

Απαιτούνται φορολογικά έσοδα τουλάχιστον €0,5 δισ. και αποφυγή εκπλήξεων στις δαπάνες για την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 0,4% του ΑΕΠ για το σύνολο του 2013

Σύμφωνα με τα τελικά στοιχεία της Κεντρικής Κυβέρνησης για την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2013⁹, το ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού σε τροποποιημένη ταμειακή βάση ήταν ελλειμματικό κατά €5,4 δισ. αλλά βελτιωμένο κατά -65,3% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Η βελτίωση σε σχέση με τον αντίστοιχο στόχο του ΜΠΔΣ2013-16 ήταν -10,6%.

Το πρωτογενές ισοζύγιο της Κεντρικής Κυβέρνησης για την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2013 ήταν θετικό (πρωτογενές πλεόνασμα) και διαμορφώθηκε στα €0,6 δισ. Συνεχίζεται η βελτίωση του πρωτογενούς ισοζυγίου της Κεντρικής Κυβέρνησης τόσο σε ετήσια βάση όσο και σε σχέση με τον αντίστοιχο στόχο του Προϋπολογισμού 2014. Για την αντίστοιχη περίοδο του 2012 το πρωτογενές ισοζύγιο ήταν αρνητικό στα €3,5 δισ. ενώ ο αντίστοιχος στόχος του Προϋπολογισμού 2014 ήταν για πρωτογενές πλεόνασμα των του €15 εκατ. Παρατηρείστε όμως ότι το πρωτογενές πλεόνασμα είναι μειωμένο κατά €0,09 δισ. σε σχέση με τα προκαταρκτικά στοιχεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού της Κεντρικής Κυβέρνησης που δημοσιεύθηκαν το πρώτο 15ήμερο του Ιανουαρίου 2014¹⁰ κυρίως εξαιτίας της καλύτερης αποτύπωσης των πρωτογενών δαπανών.

Η βελτίωση του πρωτογενούς ισοζυγίου της Κεντρικής Κυβέρνησης για την περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2013 είναι αδιαμφισβήτητα σημαντική. Σηματοδοτεί την επίτευξη του στόχου για το πρωτογενές πλεόνασμα για το σύνολο του 2013.

⁹ Για τα επίσημα στοιχεία βλέπε:

<http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/contentTypes/genericContentResourceObject,fileResourceObject,arrayOfFileResourceTypeObject/topicNames/budgetExecutionBulletin/resourceRepresentationTemplate/contentObjectListAlternativeTemplate>

¹⁰ Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Κεντρικής Κυβέρνησης για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2013 το πρωτογενές πλεόνασμα ανερχόταν σε €0,7 δισ. Βλέπε και 7 ΗΜΕΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (15/01/2014): http://www.eurobank.gr/Uploads/Reports/7HMERES_OIKONOMIA_15012014v.pdf

Επισημαίνουμε ότι η παραπάνω εξέλιξη – το πρωτογενές πλεόνασμα σε τροποποιημένη ταμειακή βάση – αποτελεί μόνο ένδειξη για την επίτευξη του ετήσιου πλεονάσματος σε δημοσιονομική βάση. Μόνο η ικανοποιητική πορεία των εσόδων και η αποφυγή θετικών εκπλήξεων στις δαπάνες τους δύο πρώτους μήνες του 2014 θα εξασφαλίσουν την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 0,4% του ΑΕΠ για το σύνολο του 2013.^{11, 12} Αν λάβουμε υπόψη μας ότι σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2014 τα Τακτικά Έσοδα του Προϋπολογισμού του 2013 ανέρχονται σε €46,9 δισ. εύκολα προκύπτει¹³ ότι απομένουν περίπου €0,5 δισ. για να επιτευχθεί ο στόχος των φορολογικών εσόδων για το 2013 που με τη σειρά του – και με δεδομένο ότι δε θα υπάρξει κάποια αρνητική έκπληξη από την πλευρά των δαπανών – την πραγματοποίηση του στόχου για το πρωτογενές πλεόνασμα για το σύνολο του 2013.

Για να έχουμε μια καλύτερη εικόνα σχετικά με το πρωτογενές πλεόνασμα της περιόδου Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2013 σε όρους του 2ΠΣΕΟ θα επαναλάβουμε την άσκηση που παραθέσαμε στο δελτίο μας με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Κεντρικής Κυβέρνησης. Με αυτό τον τρόπο θα προσθέσουμε στο πρωτογενές πλεόνασμα Κεντρικής Κυβέρνησης της περιόδου Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2013 τα αναμενόμενα έσοδα από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) να προσεγγίσουν τον ετήσιο στόχο τους¹⁴ (5,1-4,6=0,5) ενώ ταυτόχρονα θα αφαιρέσουμε:

1. Τα έσοδα από τη μεταφορά των αποδόσεων των ελληνικών ομολόγων από τις Κεντρικές Τράπεζες του Ευρωσυστήματος (Securities Market Programme - SMPs) (€2,0 δισ.) αφού η συγκεκριμένη κατηγορία εσόδων δεν περιλαμβάνεται στον υπολογισμό του πρωτογενούς πλεονάσματος σύμφωνα με τους ορισμούς του 2ΠΣΕΟ.

¹¹ Ο αντίστοιχος στόχος του ΜΠΔΣ2013-16 ήταν για πρωτογενές πλεόνασμα Γενικής Κυβέρνησης 0,3% του ΑΕΠ για το 2013. Με δεδομένη την καθυστέρηση στην κατάρτιση του νέου ΜΠΔΣ2014-17 οι όποιες συγκρίσεις γίνονται με το προηγούμενο.

¹² Ο Προϋπολογισμός 2014 έχει καταρτιστεί σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA95 της Eurostat. Για να εξαγάγουμε από το έλλειμμα κατά ESA95 (€3,9 δισ.) το έλλειμμα σύμφωνα με τους κανόνες του 2^{ου} Προγράμματος Σταθεροποίησης της Ελληνικής Οικονομίας θα πρέπει να αφαιρέσουμε τα έσοδα από το πρόγραμμα SMP/ANFA (€2,7 δισ.) καθώς και την αναδρομική μείωση του επιτοκίου του διμερούς δανείου (€0,3 δισ.) σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup 27 Νοεμβρίου 2012, δηλαδή: 3,9-2,8-0,3=0,8 δισ.

¹³ Προκύπτει ως εξής: 46,9-(48,4-2,0)=0,5 δισ. όπου €48,4 δισ. Τα Καθαρά Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2014 και 2,0 δισ. η μεταφορά των αποδόσεων των Ελληνικών ομολόγων από τις Κεντρικές Τράπεζες του Ευρωσυστήματος (SMP). Το τελευταίο ποσό δεν περιλαμβάνεται στα Τακτικά Έσοδα του Προϋπολογισμού 2014.

¹⁴ Σύμφωνα με την μέχρι τώρα πληροφόρηση η συγκεκριμένη υστέρηση είναι συγκυριακή και θα καλυφθεί μέσα στους δύο πρώτους μήνες του 2014..

2. Τη διαφορά μεταξύ του στόχου πρωτογενών δαπανών για το ενδεκάμηνο του 2013 και των αντίστοιχων πραγματοποιήσεων (44,8-44,2=0,6). Θεωρούμε πως η συγκεκριμένη συγκράτηση είναι συγκυριακή και ότι οι πρωτογενείς δαπάνες στο τέλος του 2013 θα είναι ίσες με τους αντίστοιχους στόχους όπως αυτοί αποτυπώνονται στον Προϋπολογισμό 2014 (€44,8 δισ.). Ειδάλλως, αν η μείωση των πρωτογενών δαπανών ήταν μόνιμη, θα είχε ήδη συμπεριληφθεί στους στόχους του Προϋπολογισμού 2014 που ψηφίστηκε μόλις στις 7 Δεκεμβρίου 2013.

Αν λοιπόν πραγματοποιήσουμε τον παραπάνω υπολογισμό το πρωτογενές ισοζύγιο για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2013 θα παρουσίαζε έλλειμμα €1,5 δισ. (0,6+0,5-2,0-0,6=-1,5) ή περίπου -0,8% του ΑΕΠ σε τροποποιημένη ταμειακή βάση και χωρίς τις απαραίτητες εθνικολογιστικές προσαρμογές. Η συγκεκριμένη εξέλιξη τονίζει την παραπάνω επισήμανσή μας σχετικά με την πορεία των φορολογικών εσόδων και των δαπανών τους πρώτους μήνες του 2014 και με δεδομένες τις εθνικολογιστικές προσαρμογές κτλ. ώστε να εξασφαλιστεί η επίτευξη του πρωτογενούς πλεονάσματος 0,4% του ΑΕΠ για το 2013 σε ετήσια βάση.

Σε παλιότερα δελτία του «7 Ημέρες Οικονομία» στον συγκεκριμένο υπολογισμό αφαιρούσαμε και **α)** την διαφορά του στόχου των επιστροφών φόρων από την αντίστοιχη πραγματοποίηση και **β)** τη διαφορά του στόχου των δαπανών του ΠΔΕ από την αντίστοιχη πραγματοποίηση. Πλέον όμως καμία από τις συγκεκριμένες κατηγορίες δεν δημιουργεί προβληματισμούς. Οι επιστροφές φόρων ήδη υπερβαίνουν τον ετήσιο στόχο κατά €0.2 δισ. Αυτή η εξέλιξη σε συνδυασμό με την καταβολή επιστροφών φόρων παλαιότερων ετών €0,6 δισ. αποτελεί ένα θετικό μήνυμα για την βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας στην οικονομία. Σημειώστε ότι η επιστροφή φόρων παλαιότερων ετών είναι δημοσιονομικά ουδέτερη αφού καταγράφεται στην ειδική πίστωση για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Τέλος, οι δαπάνες του ΠΔΕ είναι ίσες με τον ετήσιο στόχο (€6,7 δισ.).

Δεν εκλαμβάνουμε το αποτέλεσμα της παραπάνω άσκησης ως αποτυχία της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής. Άλλωστε η βελτίωση του πρωτογενούς ισοζυγίου σε ετήσια βάση είναι εμφανής (-55,9%) ακόμη και αν χρησιμοποιήσουμε το αρνητικό ισοζύγιο που μόλις υπολογίσαμε. Θεωρούμε όμως ότι για να είναι διατηρήσιμο το πρωτογενές πλεόνασμα και τα επόμενα χρόνια – και με δεδομένη την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 2014 και μετά – η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης είναι αναγκαίο να πάψει να είναι ανισοβαρής εις βάρος κυρίως των συνήθων υπόπτων μισθωτών και συνταξιούχων και να στραφεί με μεγαλύτερο ζήλο προς την πάταξη της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής¹⁵ καθώς και τον

¹⁵ Όπως επισημαίνεται και σε πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ ένα πιο αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα με δικαιότερη κατανομή των βαρών (π.χ. μέσω της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής) θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα τόσο για ην επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς

περαιτέρω εξορθολογισμό των δαπανών του δημοσίου τομέα. Ήδη τα εργαλεία για την επίτευξη των παραπάνω στόχων υπάρχουν. Η Γενική Γραμματεία Φορολογικών Εσόδων έχει ήδη επιδείξει σημαντικό έργο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της περιόδου Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2013 οι επιδόσεις όσον αφορά την είσπραξη των φόρων παλαιότερων ετών είναι ικανοποιητικές. Για το δωδεκάμηνο η αύξηση των εισπράξεων από άμεσους φόρους παρελθόντων οικονομικών ετών ήταν 56,0% σε ετήσια βάση και 5,1% σε σχέση με τον αντίστοιχο στόχο του ΜΠΔΣ2013-16. Όσον αφορά τα αντίστοιχα έσοδα από έμμεσους φόρους παρελθόντων οικονομικών ετών παρουσιάζουν αύξηση 17,9% σε ετήσια βάση και οριακή μείωση -6,8% σε σχέση με τον αντίστοιχο στόχο του ΜΠΔΣ2013-16.

Πίνακας 1: Φορολογικά Έσοδα

Φορολογικά Έσοδα Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2013		
	Σε ετήσια βάση	Σε σχέση με τον στόχο ΜΠΔΣ2013-17
Συνολικά Φορολογικά Έσοδα	-5.4%	0.5%
Φόρος Εισοδήματος (Φυσικών & Νομικών Προσώπων)	-13.6%	-0.7%
Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	-20.0%	0.0%
Φόρος στην Περιουσία	4.7%	7.4%
Άμεσοι Φόροι ΠΟΕ	56.0%	5.1%
Σύνολο ΦΠΑ	-7.4%	1.5%
ΦΠΑ Πετρελαιοειδών	-13.4%	-4.3%
ΦΠΑ Καπνού	-6.4%	-4.5%
ΦΠΑ λοιπών προϊόντων	-6.1%	3.2%
Φόροι Κατανάλωσης	-6.6%	-1.4%
Έμμεσοι Φόροι ΠΟΕ	17.9%	-6.8%

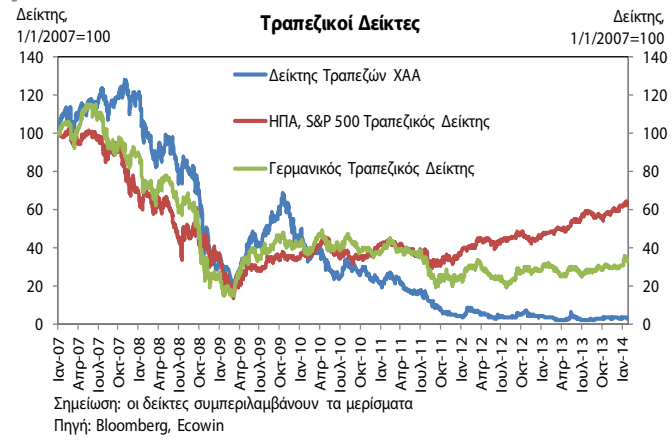
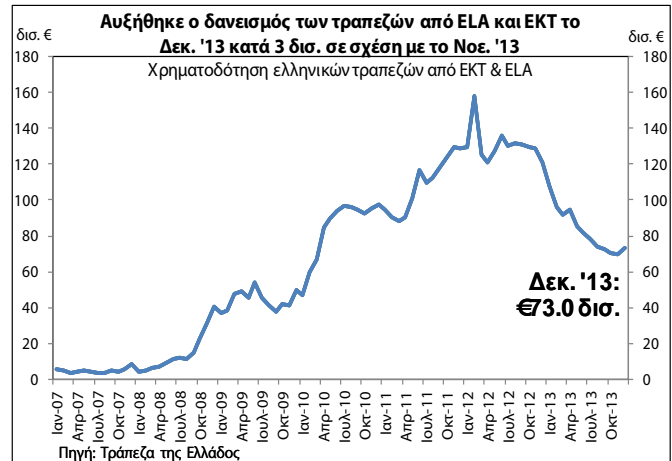
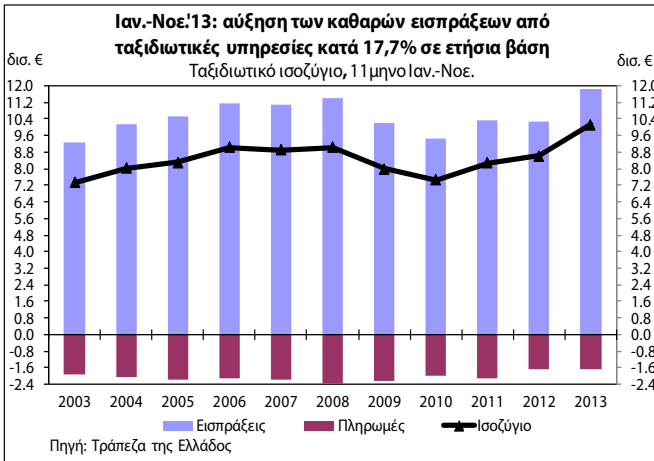
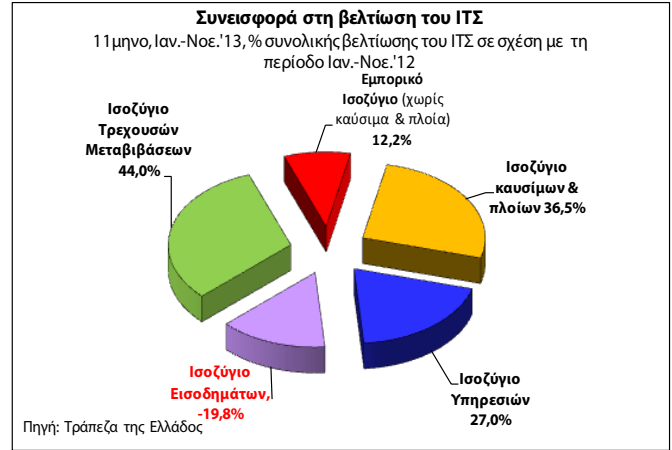
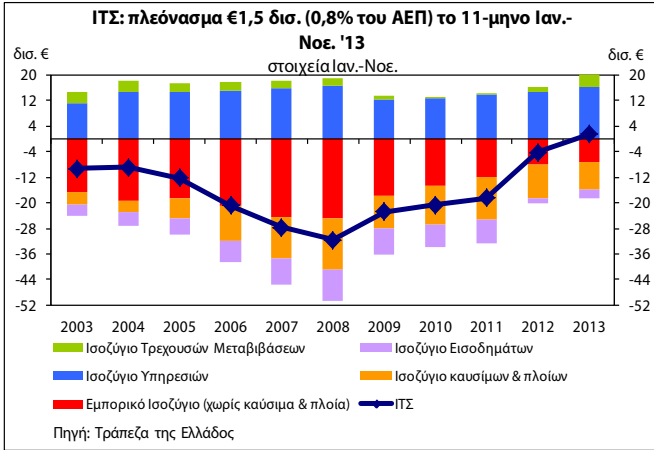
Σημείωση: ΠΟΕ: Παρελθόντων Οικονομικών Ετών

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Για το δωδεκάμηνο του 2013, τα φορολογικά έσοδα βρίσκονται σε επίπεδο οριακά υψηλότερο του αντίστοιχου στόχου του ΜΠΔΣ2013-16 (Πίνακας 1). Τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων) παρουσιάζουν μείωση -0,7% σε σχέση με τον αντίστοιχο στόχο του ΜΠΔΣ2013-16. Αντίθετα, τα έσοδα από τους φόρους περιουσίας (συμπεριλαμβάνουν το Ειδικό Έκτακτο Τέλος Ακινήτων (ΕΕΤΑ), τις δόσεις των Φόρων Ακίνητης Περιουσίας (ΦΑΠ) 2011-2013, κτλ) παρουσιάζουν αύξηση κατά 7,4% σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ2013-16. Τα συνολικά έσοδα από τον ΦΠΑ για το δωδεκάμηνο του 2013 ήταν αυξημένα κατά 1,5% σε σχέση με τον στόχο του ΜΠΔΣ2013-16 εξαιτίας κυρίως της αύξησης των εσόδων ΦΠΑ από τα λοιπά προϊόντα (Πίνακας 1).

ανάπτυξης όσο και για την αύξηση της κοινωνικής συνοχής. Στο σημείο αυτό είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι και η Τράπεζα της Ελλάδος στην πρόσφατη Ενδιάμεση Έκθεση της για την Νομισματική Πολιτική υποστηρίζει ότι είναι αναγκαία η διεύρυνση της φορολογικής βάσης μέσω της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και όχι της επιβολής νέων φόρων ή τη συνεχή αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των ήδη φορολογουμένων.

Βασικές Στατιστικές Εξελίξεις

Ομάδα Οικονομικών Μελετών

Επιμελητής, καθηγητής Γκίκας Χαρδούβελης
Οικονομικός Σύμβουλος Eurobank & Επικεφαλής Οικονομικών
Ερευνών

Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών & Προβλέψεων

Τάσος Αναστασάτος: Ανώτερος Οικονομολόγος
Ιωάννης Γκιώνης: Ερευνητής Οικονομολόγος
Στυλιανός Γώγος: Οικονομικός Αναλυτής
Βασίλης Ζάρκος: Οικονομικός Αναλυτής
Όλγα Κοσμά: Οικονομικός Αναλυτής
Μαρία Πρανδέκα: Οικονομικός Αναλυτής
Θεόδωρος Σταματίου: Ερευνητής Οικονομολόγος

Eurobank Εργασίας Α.Ε., Λ.Αμαλίας 20 & Σουρή 5, 10557 Αθήνα, τηλ +30.210.3337365, fax: +30.210.333.7687, e-mail: Research@eurobank.gr

Eurobank Οικονομικές Μελέτες

Περισσότερες εκδόσεις μας διαθέσιμες στο
<http://www.eurobank.gr/research>

- **New Europe:** Μηνιαίο δελτίο αναφορικά με τις κύριες μακροοικονομικές εξελίξεις στις αγορές της Νέας Ευρώπης
- **Οικονομία & Αγορές:** Μηνιαία επιθεώρηση ανάλυσης και έρευνας θεμάτων που σχετίζονται με την ελληνική και τη διεθνή οικονομία
- **Global Economic & Market Outlook:** Τριμηνιαίο δελτίο αναφορικά με τις κύριες εξελίξεις στην παγκόσμια αγορά και τις προοπτικές τους

Εγγραφείτε ηλεκτρονικά στο: <http://www.eurobank.gr/research>
Ακολουθήστε μας στο twitter: http://twitter.com/Eurobank_Group

